

A Crouy-Chanel család Pécelen

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI:

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/egyház/szervezet/vállalkozás) neve:
Települési Értéktár Bizottság, POLGÁRMESTERI HIVATAL, 2119 Pécel,
Kossuth tér 1. +36 (28) 662 007, ertektar@pecel.hu

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai

Név: Erdős Szabolcs

Levelezési cím: 2119 Pécel, Csatári u.45/A.

Telefonszám: 70-3249167

E-mail cím: szabolcs.erdos@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI:

1. A nemzeti érték megnevezése:

A Crouy-Chanel család Pécelen és a hozzájuk fűződő történelmi érdekességek.

2. Fellelhetőségének pontos helye:

Erdős Szabolcs (2119 Pécel, Csatári u.45/A.) forrásgyűjteménye, benne „*A titokzatos gróf*” c. cikk.

3. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

Települési.

3. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és

történetének leírása:

Az előterjesztő Erdős Szabolcs cikke:

„Haj de nagyon sápad az én kis virágom! Majd kipirosodik ugye, ha sokat süti a nap a péceli kertben” – a legenda szerint így bízta egyetlen leányát a magyarok gyűlölt ellensége, az október 6-ai kivégzéseket aláíró osztrák táborszernagy. Többek között Móra Ferenc is megírta azt a történetet, amiben Haynau Magyarországon keresett párt a lányának. Ráadásul a kihaltak hitt Árpád-ház feltételezett leszármazottjának péceli házában tett félreérthetetlen látogatásokat a bresciai hiéna.

Történetünket ott érdemes kezdeni, hogy egy „sima francia főúr” 1844-ben Magyarországra, Pécelre költözött. Crouy-Chanel Henrik a Maglódi út végével párhuzamos, Árpád utcában vásárolt 8 holdas telket. A furcsa külföldi néha megjelent Pécel utcáin, ilyenkor krajcárt adott minden gyereknek, aki szembe jött vele. A község szélén álló, kisebb nyaralóban élő, magyarul nem beszélő nemesről a szomszédok még nem biztos, hogy tudták kicsoda, az ország politikai elitje és az osztrák titkosrendőrség viszont nagyon is tisztában volt főszereplőnk kilétéről.

A Crouy-Chanel család először 1790-ben lépett az európai politikai színtérre. Több kötetnyi okmányt terjesztettek a grenoblei bíróság elé, hogy igazolják: a III. Andrással kihaltak hitt Árpád-házi vérvonal bennük csordogál tovább. A francia bíróság igazat is adott a főúri családnak. Magyarországon ugyanebben az időben – feltehetően egymástól nem függetlenül – Koppi Károly egyetemi tanár publikálta a francia család igazát alátámasztó iratokat. Koppit viszont a hazai történészek és a politikai elit ízekre szedték, megállapításait sorra cáfolták.

Crouy-Chanel Henrik 1844-ben megpróbálkozott a magyar „honosság” elnyerésével (akkori szóval indigenautás), melyet az országgyűlésnek kellett volna jóváhagynia. Henrik már Pécelen várta be a döntést. Az alsóházon átment a kérelme, csak a felsőház ellenkezett a főnemesi cím kiadása ellen. Aztán közbejött a szabadságharc, a francia trónkövetelők ügye átmenetileg lekerült a napirendről.

Henrik itt meg is állt volna, de Franciaországban élő fivére, Ágoston jobban tudott azonosulni a trónkövetelő szerepével, kitartóbb is volt. Bejelentkezett az emigrációban élő Kossuthnál, aki elég hamar elutasította a magyar trón elfoglalásáról álmodozó franciát

(Kossuth a következőt írta Crouy-Chanel család akciójáról: „magyarországi függetlenség zászlaját, melynek... rokonszenvet s tiszteletet sikerült biztosítanunk, azon veszélynek tesszük ki, hogy nevetségesség legyen az egész világ előtt”). Klapka és Nyáry Albert báró viszont mellé állt. Ágoston Torinóban, a magyar emigráció közelében telepedett le. Bár haláláig szervezkedett annak érdekében, hogy trónra léphessen, 1873-ban korona nélkül halt meg.

A Pécelen letelepedő Henrik viszont nyugalmat talált településünkön – bár ehhez az is kellett, hogy lemondjon trónkövetelői ambícióiról. Míg bátyja küzd a magyar trónért, neki négy fia és egy lánya születik, nagy gazdaságot vezet Pécelen („annyi a cselédség, hogy csak úgy nyüzsög az udvaron”).

Nyáry Albert történész (a fent említett szabadságharcos, Kossuth, majd a Crouy-Chanel család mellett szorgoskodó Nyáry Albert unokaöccse) 1912-ben írja meg először Haynau lányának a cikk elején már megszűntetett bizarr történetét. Tizenegy évvel később – nagyrészt Nyáryra hivatkozva – Móra Ferenc is elmeséli a „sztorit” Az új földesúr lánya címmel a Világban.

Az óvatos távolságtartással kezelendő történet, vagy inkább anekdota szerint Haynau először egy újabb levadászható „tróféát” látott a Magyarországra frissen költözött Henrikben, de aztán rájött, hogy milyen jót is tenne az imidzsének, ha magyar vőt tudna a családban, ráadásul egy Árpád-házit. Az osztrák tábornagy Henrik nagyobbik fiát, Károlyt, az osztrák zászló alatt harcoló katonát szemelte ki. Jól is alakultak a dolgok, a „karcsú, halványszőke” leány egészen beleszeretett a Pécelen élő császári főhadnagyba. Móra Ferenc egészen odáig merészkedett, hogy cikkében kijelentette: „a péceli kert volt az egyetlen hely a világon, ahol el tudott felejtkezni róla, hogy ő a Haynau leánya”. A meggyőzően előadott történet szerint végül a frigy nem jött össze: az apa, Henrik mégsem kockáztatta meg azt, hogy a magyarok legfőbb ellenségével szűrje össze a levet.

A történet hitelessége mellett szól, hogy az azt először elmesélő Nyáry Albert nagybátyja a Crouy-Chanel család közvetlen közelében titkároskodott – így betekintése lehetett a család magánéletébe is – néhány elem azonban nem stimmel. Nyáry Natalie-nak hívja a lányt, holott Haynau-nak Clotilde nevű lánya volt, aki ráadásul 88 évet élt, miközben az 1912-ben megjelent cikk végén az szerepel, hogy 25 évesen meghalt. Az sem egyértelmű, hogy Nyáry és Móra cikkében bájosnak és törékenynek lefestett leány képe, hogy fér össze a magyar néphagyományban szőrösnek és kutyafejűnek leírt Haynau leány alakjával.

Henrik gróf élete Nyáry Albert története nélkül is éppen elég titokzatos lenne, – az Árpád-házi vérvonal továbbvezetése elég feladványt ad még ma is a történészeknek – de a Haynau-kapcsolat miatt különösen érdemes arra, hogy alakját tovább őrizze a péceli emlékezet.

Crouy-Chanel Henrik 1871-ben halt meg, felesége, Emília tizenegy évvel élte túl. Fiai Vácra költöztek, ott telepedtek le. Lánya, Henriette maradt Pécelen, Saint-Marsan Fülöp, Piemont egykori miniszterének unokája vette feleségül. Henriette vélhetően korán meghalt, gyermekük nem született. Fülöp maradt utolsónak az Árpád-háziakról Árpád utcának elnevezett péceli utca végén fekvő házban. 1909-ben 74 évesen halt meg, így vele kihalt a Crouy-Chanel család is Pécelen.

4. Indoklás az értéktárba történő felvételre:

A Pécelhez kapcsolódó irodalmi-történelmi érdekességek megőrzése fontos hozzájárulás a honismereti nevelés elmélyítéséhez.

5. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

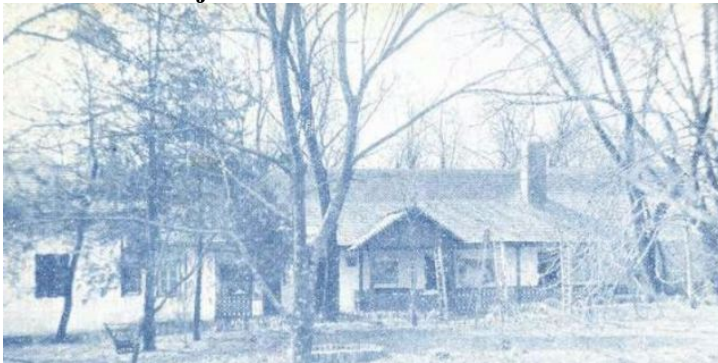
Az Árpád utca mellett szóló források:

- Varga Mihály: a család az Árpád utcába ("Árpád utca: Maglódi útból, a Schwachoffer-ház megett, a Fáy utca torkolatától kezdve, a Crouy örökösök házáig."); Pécel története, 110.o.) települt le, miután Franciaországból Pécelre költöztek.
- Varga írja (232-233.o.), hogy többen feltételezték, hogy a Crouy család a Kossuth téren lakott, de ez forrásai szerint tévedés.
- A Crouy család háza a Kugler családhoz került - tehát nem az Erdey vagy Haas családokhoz.
- A Pesti Hírlapban 1904.05.15-én jelenik meg egy hirdetés, hogy Saint Marsan Fülöp (ő örökölte a házat) árulja a házat. A cím: Árpád u. 112.
- Ugyancsak a Pesti Hírlapban, 1908.06.18-án jelenik meg újabb hirdetés a fenti paraméterekkel.
- Az Erdey-Grúz kúria 1863-ban épült, korábban Sárközyiek birtoka volt. Az Erdey család (pontosabban akkor még Haas család) a Maglódi úton lakott előtte, a Ráday kastéllyal szemben, Haas József az 1860-as évek elején vette meg a Kossuth tértől a Lélek patakig terjedő 2 kat. hold területet (a Sárközyiektől).
- Összefoglalva tehát a Crouy-Chanel család nem lakhatott a Kossuth téren.

A fotók forrása: Hungaricana képtár, pecelinfo.hu

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

Az egykori Crouy-Chanel ház az Árpád utcában

A Crouy-Chanel család sírhelye ma is megtalálható a péceli református temetőben

2. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Pécel, 2018. január 5.

Erdős Szabolcs

